

1. ULUSLAR ARASI
“ADRIYATİK’TEN KAFKASLAR’A
GELENEKSEL GIDALAR”
SEMPZYUMU
BİLDİRİ KİTABI

THE 1ST INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON
“TRADITIONAL FOODS
FROM ADRIATIC TO CAUCASUS”
PROCEEDINGS BOOK

15-17 APRIL 2010 TEKİRDAĞ / TURKEY

1. ULUSLAR ARASI “ADRIYATİK’TEN KAFKASLAR’A GELENEKSEL GIDALAR” SEMPZOYUMU

BİLDİRİ KİTABI - PROCEEDINGS BOOK

TEKİRDAĞ

Dizgi- Kapak
Typesetting-Cover Design : Kadir Gürbüz GÜNER

Baskı : Başak Ofset
Press Davutpaşa Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi
1A-3 Topkapı – İSTANBUL
0212 613 0063

İsteme Adresi - Request Address:
Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Gıda Mühendisliği Bölümü
Tekirdağ – Türkiye
Tel: +90 282 293 1442 – 125
e-mail: kguner@nku.edu.tr

©2010, Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Gıda Mühendisliği Bölümü – TEKİRDAĞ

ISBN: 978-605-4265-02-2

- ULUSLAR ARASI “ADRIYATİK’TEN KAFKASLAR’A GELENEKSEL GIDALAR” SEMPZOYUMU BİLDİRİ KİTABINDA YER ALAN MAKALELERİN TÜM SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.
- THE ARTICLES AND STATEMENTS PUBLISHED IN THE PROCEEDINGS BOOK OF THE INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON TRADITIONAL FOODS FROM ADRIATIC TO CAUCASUS ARE THE RESPONSIBILITY OF THE AUTHORS.

HONORARY BOARD OF THE SYMPOSIUM

Prof.Dr. Nizamettin ŞENKÖYLÜ
(Rector of Namık Kemal University)

Prof.Dr. Enver DURAN
(Rector of Trakya University)

Prof. Dr.Agron REKA
(Rector of State University of Tetova)

ORGANISING COMMITTEE

- Prof. Dr. Mehmet DEMİRCİ (Head)
- Prof. Dr. Ahmet CAN
- Prof. Dr. Hamit MEHMETİ
- Prof. Dr. Muhammet ARICI
- Prof. Dr. Şefik KURULTAY
- Prof. Dr. Orhan DAĞLIOĞLU
- Hasan PİRİNÇÇİ
- Assist. Prof. Dr. İsmail YILMAZ
- Assist. Prof.Dr. Murat TAŞAN
- Assist. Prof.Dr. Tuncay GÜMÜŞ
- Assist. Prof.Dr. Ümit GEÇGEL
- Res. Assist. Kadir Gürbüz GÜNER
- Res. Assist. İrem DAMAR
- Vet. Erhan Sulejmani
- Dr. Rukije Agic

SYMPOSIUM SECRETARIAT

Assist. Prof.Dr. İsmail YILMAZ
Res. Assist. H. Murat VELİOĞLU

SYMPOSIUM SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Mehmet ALPASLAN
Prof. Dr. Muhammet ARICI
Prof. Dr. Nevzat ARTIK
Prof. Dr. Ayhan ATLI
Assoc. Prof. Dr. Yahya Kemal AVŞAR
Assoc. Prof. Dr. Masum BURAK
Prof. Dr. Ahmet CAN
Assoc. Prof. Dr. Cengiz CANER
Prof. Dr. Muharrem CERTEL
Prof. Dr. Hayri COŞKUN
Prof. Dr. Abdullah ÇAĞLAR
Prof. Dr. Nafi ÇOKSÖYLER
Prof. Dr. Utku ÇOPUR
Prof. Dr. Orhan DAĞLIOĞLU
Prof. Dr. Mehmet DEMİRCİ
Prof. Dr. Onur DEVRES
Prof. Dr. Aziz EKŞİ
Prof. Dr. Adem ELGÜN
Prof. Dr. Hasan FENERCİOĞLU
Prof. Dr. H. Hüsnü GÜNDÜZ
Prof. Dr. Ayşe Zeynep KATNAŞ
Prof. Dr. Mükerrerem KAYA
Prof. Dr. Faik KOCA
Prof. Dr. Akif KUNDAKÇI
Prof. Dr. Şefik KURULTAY
Prof. Dr. Hamit MEHMETİ
Prof. Dr. Zümrüt B. ÖGEL
Prof. Dr. Mehmet D. ÖNER
Prof. Dr. Sami ÖZÇELİK
Prof. Dr. Feramuz ÖZDEMİR
Prof. Dr. Aydın ÖZTAN
Assoc. Prof. Dr. Hazir POLLOZHANI
Prof. Dr. Meltem SERDAROĞLU
Prof. Dr. Osman ŞİMŞEK
Prof. Dr. Mahir TURHAN
Prof. Dr. Aydın YAPAR
Prof. Dr. Hasan YETİM
Prof. Dr. Atilla YETİŞMEYEN
Prof. Dr. Metin YILDIRIM
Prof. Dr. Sevinç YÜCECAN

MALATYA DARENDE YÖRESEL YEMEĞİ KÖMBE

Bayram YURT Önder YILDIZ Erdoğan KÜÇÜKÖNER
İğdır Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, İğdır, Türkiye

ÖZET

Toplumumuzun farklı yörelerindeki damak tadı, enerji ihtiyacı gibi farklılıklar beslenme alışkanlıklarını ve dolayısıyla üretilen gıdaların çeşitliliğini etkilemektedir. Kendine özgü hazırlanan hamuru içerisine kavurma, keklük eti, çökelek veya patates gibi dolgu maddeleri konularak üretilen kömbe, Malatya Darende bölgesinde en önemli misafir yemeği olarak bilinmektedir. Bu çalışmada kömbe hamuru ve dolgu maddelerinin hazırlanması, pişirilmesi ve servis edilmesi hususları anlatılacaktır.

Anahtar kelimeler: Geleneksel gıda, Malatya, kömbe

REGIONAL MEAL OF MALATYA DARENDE: KÖMBE

ABSTRACT

Tastes in different regions of our society and differences such as energy needs have affected the variety of food. Kömbe that is produced by adding fillers such as roasting, partridge meat, çökelek or potatoes in prepared with its own dough is known the most important guests meal in Malatya Darende region. In this study, preparation of kömbe dough and its fillers, be cooked and be served were explained.

Keywords: Traditional food, Malatya, kömbe

Giriş

Canlıların temel ihtiyaçlarının en başında gelen beslenme [1] büyüme, yaşamın sürdürülebilmesi ve sağlığın korunması için besin maddelerinin alınarak kullanılmasıdır [2]. İnsanoğlunun çeşitli işlevlerinin gerçekleşmesinde ihtiyaç duyduğu besinlerinin farklılığının bir sebebi de yaşanan çevredir [3]. Beslenme alışkanlıkları bireyin kişisel özelliklerine, yaşadığı toplumun kültürel özelliklerine, iklimine, toprak özelliklerine ve ekonomik durumuna göre şekillenir [4]. Alışkanlıklar, toplumsal ve ekonomik koşullar enerji alım ve tüketimini dolayısıyla da beslenmeyi çok etkilemektedir [5].

Doğumdan ölüme beslenme mecburiyeti, insanların ilk çağlardan bu yana yemekle ilgili birtakım kurallar geliştirmelerine sebep olmuştur. Bu kurallar zaman içinde toplumların kendi yapı ve değerleri ile birleşerek o toplumlara özgü mutfak kültürünü oluşturmuştur. Dünyanın ünlü mutfakları arasında yer alan Türk Mutfağı da böyle bir gelişimin sonucudur. Yöresel mutfaklar Anadolu’da bölge ürünleriyle oluşmuş mutfaklardır. [6]. Beslenme biçimleri, bağlı bulunduğu kültürel- coğrafi- ekolojik- ekonomik yapıya ve tarihsel sürece göre değişmektedir. Türk mutfağındaki çeşit zenginliği birçok faktörden etkilenmektedir [7]. Bu çeşit zenginliğine güzel bir örnek olan Malatya mutfak kültürü, zengin bir görünüme sahiptir [8].

İnsan beslenmesinde, bitkisel ürünler hayvansal ürünlere göre çok daha kolay ve ucuza temin edilebilmektedir [9]. Tahıllar, tat ve aroma bakımından nötr karakterde olup, bu sayede yüzyıllar boyu usanmadan yenile gelen gıda maddeleri olma özelliklerini muhafaza etmiştir. [10]. Buğday ürünleri tüketimi bireyden bireye, bölgelere ve yerleşim yerine göre değişiklik arz etmektedir. [11]. Ulusal ve uluslararası tanınmayıp belli yörelerde bilinen birçok geleneksel hamur işi yemeklerimiz vardır. Malatya Darende bölgesinde en yaygın yemekler arasında yer alan Kömbe de bunlardan biridir.

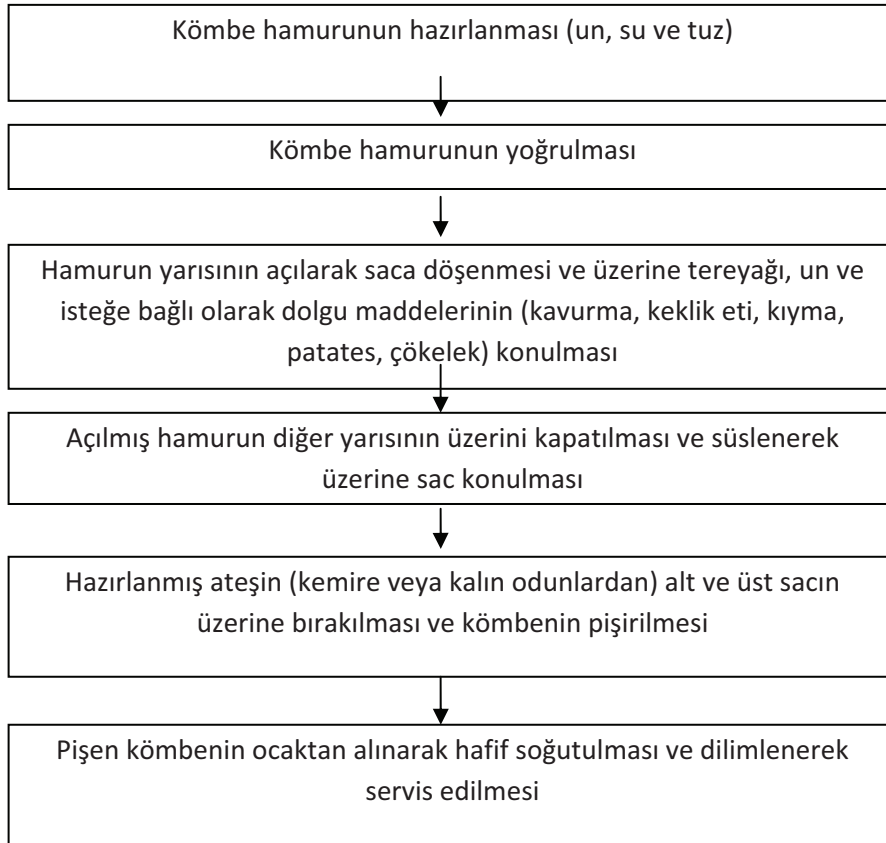
Bu çalışmada, Malatya Darende bölgesine ait geleneksel bir yemek olan kömbenin, hamurunun hazırlanması, dolgu maddelerinin katılması, pişirilmesi ve servis edilmesi konuları açıklanarak bu yöresel yemeğin tanıtımı sağlanacaktır.

Kömbe

Kömbe denilince Malatya bölgesinde yapılan ve börek benzeri olan yöresel bir yemek akla gelir. Fakat Malatya Darende ilçesindeki kömbe hamur miktarının fazla oluşu ve dolgu maddelerinden dolayı çok daha farklıdır. Malatya’nın en uzak ve en büyük ilçesi olan Darende yemek kültürü olarak bağlı bulunduğu ilden farklılıklar arz etmektedir.

Kömbe yapımı akış şeması Şekil 1. de gösterilmiştir. Kömbe hamuru açılmadan önce pişirilmesi için gerekli olan ateş hazırlanır. Kemire olarak adlandırılan tezek benzeri yakıt (koyun gübresi) iyice yakılarak kor haline gelmesi sağlanır. Kemire olmazsa bu iş için kalın odunlar kullanılır. Kömbe hamuru için belirli oranlarda un, su ve tuz karıştırılarak yoğrulur. Homojen hale getirilen hamur ikiye bölünerek iyice açılır. Hamurun açılan bir parçası yağlanmış saca serilir. Isıtılmış tereyağına belli miktarda un ilave edilerek (viskoz olup akmaması için) birinci kat hamurun üzerine iyice

yedirilir. Daha sonra isteğe bağlı olarak kömbe dolgu maddeleri dediğimiz kavurma, çökelek, patates, keklik eti ilave edilir. Üzerlerine hamurumuzun ikinci parçası serilir ve kenarları kıvrılmak suretiyle tereyağı ile dolgu maddelerinin dışarıya çıkması engellenir. Hazırlanan hamurun pişme sırasında şişmemesi için tam ortasına parmakla delik açılır ve hamur yüzeyinde çatal ile ürünün albenisini arttırmak için süsleme yapılır. Daha sonra süslenmiş hamurun üzerine yağ, yoğurt ve yumurta karışımı sürülerek iyi kızarması sağlanır. Bütün bunların üzerine de diğer yağlanmış sac kapatılarak ürün pişirilmeye hazır hale getirilir. Pişirilme işlemi için daha önceden kor haline getirilmiş kemire veya odun korlarının çoğu sacın üst kısmına konularak pişirme işlemine başlanır. Ateşin durumuna göre yaklaşık 30–45 dk pişirilir. Pişmenin homojenliği ve kontrolü için sac belli aralıklarla çevrilir. Pişmiş olan kömbe ocaktan ekmek ya da kömbe tahtası dediğimiz tahtanın üzerine alınarak yeme sıcaklığına gelmesi beklenir ve dilimlenerek servise hazır hale getirilir [12] [13] [14]. Kömbenin tam ortasındaki delikli kısım ise misafirin önde gelenine ikram edilir. Kömbenin makbul olanı sac da yapılandır. Bunun yanında tepsi içinde hazırlanan kömbe fırınlı soba veya elektrikli fırın kullanılarak da pişirilmektedir.

Şekil 1. Kömbe yapım aşaması

KAYNAKLAR

1. Bulduk, S. (2005). Beslenme İlkeleri ve Menü Planlama, Ankara. s: 2.
2. Baysal, A. Beslenme. (1997). Hatipoğlu Yayınevi, Ankara. s: 9.
3. Erdoğan, S. (2005). Beslenme ve Besin Teknolojisi. Detay Yayıncılık, Ankara. s: 3.
4. Bulduk, S. (2006). Gıda Teknolojisi. Detay Yayıncılık, Ankara. s: 2-3.
5. Sencer, E. (1987). Beslenme ve Diyet. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., İstanbul. s:19.
6. Anonim (2010). <http://www.cukurkent.net> (Erişim: 25. 02.2010).
7. Anonim, (2010). Türk mutfak kültürü.<http://www.kulturturizm.gov.tr> (Erişim: 25. 01.2010).
8. Anonim, (2010). Mutfak Kültürü. <http://www.malatya.gov.tr> (Erişim: 25. 01.2010).
9. Elgün, A., Ertugay, Z., Kurt, A., Gökalp, H.Y. (1994). Gıda Bilimi ve Teknolojisi. Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 671, Erzurum. S: 78.
10. Elgün, A., Ertugay, Z. (1992). Tahıl İşleme Teknolojisi. Atatürk Üniversitesi Yayınları No: 718, Erzurum. S: 3.
11. Aslan, P. (2006). Beslenme Eğitimi. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü Çiftçi ve Yayım Serisi, Ankara. s: 2.
12. Ulutaş, F. (2010). Kişisel söyleşi.
13. Karabaş, K.F. (2010). Kişisel söyleşi.
14. Yurt, E. (2010). Kişisel söyleşi.